

Mirosław Garbacz
miroslaw.garbacz@pwr.wroc.pl
Biblioteka Główna i Ośrodek Informacji Naukowo-Technicznej
Politechnika Wrocławska

Obraz biblioteki i bibliotekarzy w komiksie amerykańskim

Streszczenie: Artykuł poświęcony jest wizerunkowi biblioteki i bibliotekarza w komiksie amerykańskim. Dokonano analizy literatury pod kątem występowania motywu biblioteki i bibliotekarzy oraz ich wizerunku.

Słowa kluczowe: komiksy, biblioteki, bibliotekarze, stereotyp bibliotekarza

Wprowadzenie

Zawód bibliotekarza ma bogatą tradycję i w miarę upływu czasu ulegał intensywnym przeobrażeniom. Wizerunek bibliotekarza ulegał i nadal ulega zmianom, a funkcjonujące w zawodzie stereotypy wywierają duży wpływ na jego rozwój i pracę bibliotekarzy. Opinie na temat zawodu bibliotekarza są powielane i utrwalane przez media, literaturę i film¹, a także przez komiks – medium od zawsze postrzegane przez szerszą rzeszę społeczeństwa jako gorsze, niepełnowartościowe.

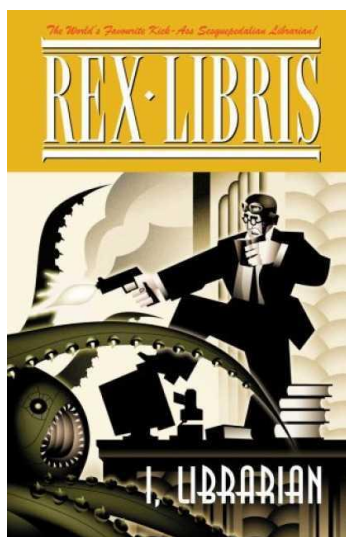
Czy ten wspólny problem wizerunkowy stanowi czynnik sprzyjający walce ze stereotypami na temat naszego zawodu i czy typ mediów ma w ogóle jakiegokolwiek znaczenie dla walki z nimi? Przedstawiona w dalszej części analiza ma na celu ukazanie sposobów przedstawiania przez twórców motywu biblioteki i bibliotekarza w komiksie amerykańskim, przy czym ograniczono się do wielonakładowych publikacji drukowanych i wydanych w celach komercyjnych i dostępnych w masowej sprzedaży oraz wydanych w formie zeszytu lub albumu.

Czy są to wizerunki pozytywne czy negatywne? Czy biblioteka i bibliotekarze są postaciami pozytywnymi, a wykonywany przez nich zawód ukazany jest obiektywnie, czy bazuje na negatywnym stereotypie postrzegającym bibliotekarzy jako nieporadne życiowo odludki bądź jako zrędlive stare panny?

Niestereotypowa z pewnością jest humorystyczna seria komiksowa *Rex Libris*, która przez 13 odcinków opowiada o przygodach tytułowego bohatera – bibliotekarza Biblioteki Publicznej w Middleton.

---

¹ DELIMAT, A. Wizerunek bibliotekarza w wybranych współczesnych utworach literackich. *Podkarpackie Studia Biblioteczne* [on-line]. 2012, nr 1 [Data 24.05.2013.]. Dostępny w Word Wide Web: <http://psb.univ.rzeszow.pl/wizerunek-bibliotekarza-w-wybranych-wspolczesnych-utworach-literackich>.

Il. 1. Rex Libris. Vol. 1. I, Librarian

Źródło: SLG Publishing [on-line]. [Dostęp 29.05.2013]. Dostępny w World Wide Web: http://www.slg-comic.com/Rex-Libris-vol-1-I-Librarian_p_519.html.

Rex ma kilka tysięcy lat i był bibliotekarzem w Bibliotece Aleksandryjskiej. Obecnie zaś podróżuje po najdalszych zakątkach świata, by [...] walczyć z mocami ignorancji i ciemności oraz odzyskiwać należności za przetrzymane książki², co czyni z niemałym wdziękiem w serii wydanej w dwóch tomach: *I, Librarian* (2007) oraz *Book of Monsters* (2009).

Biblioteka to miejsce, w którym rozgrywają się historie kryminalne

W *Who Stole the Gift from Nowhere?* (wydanym w komiksie *Batman* nr 245 z 1972 r.) Elliot Maggi opowiada losy Robina – pomocnika głównego bohatera, który musi rozwiązać zagadkę kradzieży 50 tys. dolarów przekazanych na bibliotekę uniwersytecką w Hudson.

Il. 2. *Who Stole the Gift from Nowhere?*

Źródło: *Batman*, DC Comics, 1972, nr 245, s. 7.

² *Comics Vine* [on-line]. Rex Libris #1 [Dostęp 30.03.2010]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.comicvine.com/rex-libris-1-i-librarian/4000-283177/>.

Tajemniczym złodziejem okazuje się bibliotekarz, a motywem kradzieży malejący budżet biblioteki i widmo zwolnienia z pracy.

Natomiast Peter Milligan w *Library of Souls* (*Detective Comics* nr 643 z kwietnia 1992 r.) przedstawia historię Stanisłausa Johnsa – bibliotekarza wyrzuconego z pracy między innymi za własne próby interpretacji klasyfikacji dziesiątej Deweya.

Il. 3. Johns Stanislaus

Źródło: *Detective Comics*, DC Comics, 1992, nr 643, s. 8.

W mieście Gotham ktoś podrzuca zwłoki osób z napisanymi na nich tajemniczymi numerami. Batman rozwiązuje zagadkę dzięki pomocy bibliotekarki Jenny Hadley, która identyfikuje znaczenie tajemniczych liczb na zwłokach. Batman domyśla się, co oznaczają numery, i zgłębia system klasyfikacji książek Melvina Deweya. Pomaga mu to odnaleźć miejsce podrzucenia kolejnych zwłok i schwytać mordercę.

Il. 4 *Library of Souls*.

Źródło: *Detective Comics*, DC Comics, 1992, nr 643, s. 8.

Il.5. *Library of Souls*

W międzyczasie bibliotekarka też bierze czynny udział w śledztwie, odgadując tożsamość mordercy. Zostaje jednak obezwładniona przez bibliotekarza — seryjnego mordercę w jego domu, a następnie uratowana przez Batmana. Dzielną bibliotekarką na koniec opowieści zdąży jeszcze zaproponować Batmanowi projekt poprawy klasyfikacji Deweya, ale ten zdąży już zniknąć w mroku nocy.

Na pracowników biblioteki czeka wiele niebezpieczeństw

Przekonuje nas o tym John Francis Moore w *Harvest of a Quiet Eye*, Doom 2099, nr 13 ze stycznia 1994 r. (New York: Marvel). Występuje tam Brat Theodore, bibliotekarz z małego klasztoru bizantyjskiego, którego zadaniem jest ukrywanie kolekcji przed obcymi. Niestety ginie z rąk czarnego charakteru podczas próby dostępu do bazy danych. Jednakże dr Doom (bohater pozytywny) z sukcesem przeszukuje bazę danych (poprzez nazwy odsyłaczy, szukanie wizualne i wariacje nazwy NEKROTEK), co zapewnia mu zaklęcia potrzebne do pokonania przeciwnika w tej historii.

W *Reprise* opublikowanym w *Justice League of America* nr 182 we wrześniu 1980 r. były przestępca (Felix Faust) próbuje swoich sił jako pracownik biblioteki w fikcyjnym mieście Star City. Zostaje opętany przez ducha złego czarnoksiężnika, którego świadomość została ukryta w książce w jego zamku. Historia kończy się happy endem, lecz nasuwa się pytanie, w jaki sposób zwyczajna biblioteka publiczna (Star City Public Library) posiada dostęp do starych, okultystycznych zbiorów.

Życie uczuciowe bibliotekarzy bywa szalenie skomplikowane

Charles Burns w *Doomed Marriage* w zbiorze zatytułowanym *Skin Deep: Tales of Doomed Romance* (New York: Penguin, 1992) przedstawia historię miłosną dwóch kobiet. Główna bohaterka odwiedza bibliotekę, zaprzyjaźniając się z uprzejmą, pomocną i przyjazną bibliotekarką. Wygląda jak stereotypowa bibliotekarka (starsza kobieta w dwuogniskowych okularach), ale gdy na późniejszym etapie opowieści mąż bohaterki próbuje ją zabić, bibliotekarka ratuje ją z opresji, strzelając do niego i ratując główną postać, która uświadamia sobie, że kocha bibliotekarkę. Jest to w każdym calu przykład bardzo nietypowego przedstawienia bibliotekarki w komiksie.

Will Eisner w *Mortal Combat* opublikowanej w *Invisible People* (Princeton: Kitchen Sink Press, 1992) przedstawia ponurą historię miłosną z bibliotecznym wątkiem. Kiedy ojciec bohaterki umiera, ona zakochuje się z wzajemnością w bibliotekarzu, ale nie może opuścić matki. Bohaterka stara się dostosować do warunków, w jakich przyszło jej żyć, ale zazdrosna matka utrudnia jej życie. Trwa to aż do czasu, kiedy w akcie desperacji główna bohaterka przyczynia się do powstania eksplozji, która kończy życie matki. Historia jest jednak tragiczna w skutkach, bowiem bohater bibliotekarz, który przeżywa wybuch zostaje kaleką.

Odwiedzając bibliotekę, możemy stać się uczestnikami niezwykłych wydarzeń

Komiks *Batman: A Word to the Wise* (NY: DC, 1992) przedstawia oddział Toronto Public Library wraz z pracownikami bibliotek (cały personel stanowi płęć piękną). W tej opowieści obsesyjna miłośniczka czytania często odwiedzająca bibliotekę pomaga głównemu bohaterowi w poszukiwaniach na terenie Kanady cennej książki z roku 1867.

W *Cadillacs and Dinosaurs, Vol. 1* (1990) kobieta naukowiec trafia do miejsca w postapokaliptycznej rzeczywistości. Znajduje się tam biblioteka posiadająca w swoich zbiorach „sekret broni zniszczenia”, która spowodowała zniszczenia na świecie (w domyśle chodzi o bombę atomową). W obawie odkrycia tego sekretu mieszkańcy starają się zniszczyć bibliotekę poprzez wywołanie powodzi, ale główni bohaterowie ratują ją w ostatniej chwili.

Bibliotekarze, choć bardzo pomocni, często bywają też niedoceniani

Jest tak chociażby w historii *Slaughter on 10th Avenue* (opublikowanej w *Marvel Team-up* nr 83 z lipca 1979 r.), w której główny bohater Spider-Man w celu uzyskania ważnych informacji idzie do biblioteki (nazwanej przez niego kostnicą). Nieprzychylny wizerunek pogłębia się w przedstawieniu bibliotekarki jako osoby nieatrakcyjnej, aroganckiej i niegrzecznej.

... ale też i sami nie doceniają swoich czytelników

Przekonuje nas Cary Bates w historii *Who Is Invading Central City?* (*Adventure Comics*, nr 465, październik 1979 r.). Bibliotekarka zwraca uwagę, iż Barry Allen (główny bohater znany jako Flash) jest dziwnym człowiekiem, ponieważ twierdzi, że może wysłuchać wszystkich taśm dźwiękowych znajdujących się w magazynie zaledwie w 33 minuty.

Bywa też, że stają się obiektem kpin ze strony użytkowników

W *Marvel Comics Presents* nr 61 (wydanym w 1990) główny bohater i mistrz magii, dr Stephen Strange, poszukując bardzo rzadkiej książki, trafia do biblioteki. Gdy prosi bibliotekarkę o pomoc, zdaje sobie sprawę, że to jego dawna znajoma Marjorie Brink. Ona zaskoczona również poznaje doktora, na co bohater odpowiada (z powagą, a może bibliotecznym humorem): *Ciszej Marjorie. To jest biblioteka. Przecież wiesz. W miarę rozwoju historii okazuje się, że Marjorie jest nieśmiertelna, a pracę w bibliotece wybrała, by być bliżej książek; by „przeczytać te [...], które zawsze chciała”.*

Zawód bibliotekarza nie dotyczy tylko ziemi. Nasza profesja istnieje też w kosmosie oraz w wymiarach magicznych i baśniowych

Kamo Tharnn znany jako Possessor, przedstawiciel pradawnej rasy zwanej Elders of the Universe, jest bibliotekarzem, badaczem i strażnikiem wiedzy na planecie Rus w galaktyce Andromeda, o czym można przeczytać m.in. w komiksach *Thor* (nr 234 z 1975 r. oraz nr 335 z 1983 r.) i *Quasar* (numery 39 z 1992 r. oraz 49 z 1993 r.)³. Tharnn założył ogromny uniwersytet i bibliotekę na planecie Rus i przeniósł wszystkie informacje o wszechświecie do centralnego komputera. W myśl szlachetnej idei dzielenia się wiedzą otworzył drzwi do uczelni w celu udostępniania mądrości wszystkim zainteresowanym przybyszom z kosmosu.

Lucien (serie *Sandman* i *The Dreaming*, DC Comics) jest głównym bibliotekarzem w „[The Dreaming](#)”, wymiarze, w którym władzę sprawuje Morfeusz.

Il. 6. Lucien

Źródło: *Mortal Fates* [on-line]. [Dostęp 29.05.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.thekeep.org/~rpm/vertigo/mortalfates/who-dreaming.html>.

Lucien jest strażnikiem the Dreaming – krainy marzeń sennych, a jego głównym zadaniem jest chronienie biblioteki, w której zgromadzono wszystkie książki, o których śniono, oraz te, których nigdy nie napisano⁴. Pierwszy raz pojawił się w komiksie [Weird Mystery Tales](#) nr 18 (maj 1975 r.).

---

³ *The Appendix to the Handbook of the Marvel Universe* [on-line]. Rus [Dostęp 30.03.2010]. Dostępny w World Wide Web: http://www.marvunapp.com/Appendix5/rus_planet.htm.

⁴ Na półkach biblioteki widać m.in. takie dzieła, jak: *Alice's Journey Behind the Moon* Lewisa Carrolla, *The Lost Road* Tolkiena, *The Conscience of Sherlock Holmes* Arthura Conan Doyle'a, *The Last Voyage of Lemuel Gulliver* Jonathana Swifta i wiele innych.

Sama biblioteka pozwala użytkownikom na czytanie książek niezależnie od tego, czy dana osoba posługuje się konkretnym językiem lub czy w ogóle umie czytać. Jeśli natomiast jakakolwiek ze śnionych książek zostanie napisana w świecie rzeczywistym, jej egzemplarz w krainie snu ulegnie samospaleniu.

Il. 7. Bufkin

Źródło: *Fables* # 61. Vertigo [on-line]. [Dostęp 29.05.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.vertigo comics.com/comics/fables-2002/fables-61>.

Bufkin (*Fables*, DC Comics) to skrzydlata małpka z *Opowieści z krainy Oz*, która pracuje jako bibliotekarz w Fabletown. Można go zawsze znaleźć w biurze, w którym pracuje i śpi. Bywa złośliwy i podatny na alkohol, ale ogólnie jest dobrym pracownikiem, który rzadko narzeka. Czyta dużo bibliotecznych książek, skąd czerpie swoją wiedzę i umiejętności (czasami mocno nieetyczne, np. sztuka otwierania zamków wytrychem). Gdy dowiaduje się, że Prince Charming (inny bohater serii *Fables*) grozi mu śmiercią, zaczyna czytać książkę o morderstwach politycznych, w celu wyeliminowania swojego przeciwnika.

Kiedy magia utrzymująca porządek w Fabletown przestaje działać, Bufkin zostaje uwięziony w biurze z wszystkimi uwięzionymi wcześniej opowieściami⁵. Udaje mu się jednak wyjść z tej opresji zwycięsko. Zamyka Dżina w butelce i zabija Babę Jagę oraz jej popleczników, używając wiedzy z książek biblioteki w Fabletown. Bohaterstwo miało jednak swoją cenę, albowiem podczas starcia traci swoje skrzydła.

---

⁵ Seria "Fables" dotyczy postaci ze znanych powszechnie baśni dla dzieci, np. Kot w Butach, Baba Jaga, Czerwony Kapturek, etc.

Il. 8. Siostry Page

Źródło: *Jack of Fables* # 46. Vertigo [on-line]. [Dostęp 29.05.2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.vertigocomics.com/comics/jack-of-fables-2006/jack-of-fables-46>.

Siostry Page z *Jack of Fables* (DC Comics) są wykwalifikowanymi bibliotekarkami w Golden Boughs Retirement Village, fikcyjnym więzieniu zamaskowanym jako dom spokojnej starości dla postaci z bajkowych opowieści. W tej placówce każda z młodych i bardzo atrakcyjnych sióstr specjalizuje się w określonej dziedzinie. Robin Page jest odpowiedzialna za ochronę więzienia i tresurę tygrysów, Hillary Page prowadzi dział badań nad baśniami, zaś Priscilla Page zajmuje się wyszukiwaniem informacji na temat bohaterów baśni i „aresztowaniem” ich.

Czasem bibliotekarze i biblioteka pojawiają się tylko na drugim albo trzecim planie

Jest tak w książce Mike’a Bentona pt. *Science-Fiction Comics: The Illustrated History* (Dallas: Taylor, 1992), w której dowiadujemy się, że bohater znany jako Captain Comet (DC Comics) w swojej sekretnej tożsamości był *łagodnie usposobionym bibliotekarzem w Midwest City*.

Tak też miejscem nawiązania nowych znajomości, jak jest w przypadku Very Cantor (*X-Men*, Marvel Comics), bibliotekarki, która została umówiona w bibliotece na randkę przez swoją przyjaciółkę, która na ironię losu pozna swoją drugą połówkę właśnie w tym samym miejscu.

Ale nawet gdy biblioteka pojawia się **tylko epizodycznie**, docenia się jej **ważną rolę edukacyjną**. Widać to chociażby w historii *Literacy Southern Style* (*Archie and His*

Friends Help Raise Literacy Awareness in Mississippi), w której Veronica Lodge zabiera przyjaciół do Missisipi, aby dowiedzieć się, jak pomóc ludziom poprawić ich umiejętności czytania i pisania. Wśród zabytków, które odwiedzają, znajduje się Cleveland Depot, budynek, który został przekształcony w placówkę lokalnego systemu bibliotecznego i jest też siedzibą rady do spraw nauki czytania i pisania.

Rolę edukacyjną widać też w opowiadaniu *The Girl Who Didn't Believe in Superman* wydrukowanym w komiksie *Superman* nr 96 i przedrukowanym w *Superman and Batman Annual* w 1974 r. Superman odkrywa swoim rentgenowskim wzrokiem, że ślepotą pewnej dziewczynki jest wynikiem osadzenia za jej nerwem wzrokowym kawałka szkła. Ponieważ tylko on to widzi, postanawia działać sam. Ponieważ nie zna się na okulistyce, idzie do szpitalnej biblioteki, gdzie dowiaduje się z książek *wszystkiego o operacjach oczu*. Niepokojący jest jednak w tej historii brak nadzoru nad medycznym księgozbiorem.

Podsumowanie

Mimo że w wydawnictwach komiksowych pojawiają się przykłady sylwetek bibliotekarzy przedstawionych w pozytywnym świetle, to jednak nadal w świadomości pokutuje przekonanie, że praca w bibliotece jest zajęciem nudnym i mało ambitnym, a osoby ją wykonujące utożsamia się z ludźmi mruklivymi, szarymi, źle ubranymi i nie lubiący- mi nowości technologicznych.

Il. 9. Barbara Gordon

Źródło: Barbara Gordon. DC Comics Database [on-line]. [Dostęp 29.05.2013]. Dostępny w World Wide Web: http://dc.wikia.com/wiki/Barbara_Gordon_%28New_Earth%29.

Ważnym krokiem ku zmianie takiego stereotypowego myślenia i zarazem jednym z najbardziej pozytywnych przykładów zawodu bibliotekarza w komiksie jest bohaterka Barbara Gordon zwana Oracle. Na co dzień jest szefową biblioteki publicznej miasta Gotham i ma tytuł doktora z zakresu bibliotekoznawstwa. Wcześniej znana jako Batgirl, współpracowała z Batmanem, zanim w wyniku postrzału została zmuszona do zrezygnowania z kariery superbohaterki i poruszania się na wózku inwalidzkim.

To traumatyczne wydarzenie sprawiło, iż Barbara Gordon poświęciła się walce ze zbrodnią poprzez wyszukiwanie informacji i przekazywanie jej właściwym ludziom. Opowiada o tym w *A Little Knowledge* Scotta Petersona opublikowanej w *Showcase 94* (nr 12 z grudnia 1994 r.): *Pracowałam z tym, co miałam. Z moich dni jako szefowa biblioteki Gotham wiedziałam, jak się dowiedzieć, co mi potrzebne, jeśli mogę zrobić coś dla obywateli, dla uczelni, korporacji non-profit, prywatnych detektywów i superbohaterów*. Obdarzona fotograficzną pamięcią, wszechstronnie odczytana i zaznajomiona z technologiami informatycznymi, stwierdza, że *ze swoimi zdolnościami może zrobić o wiele więcej niż kiedyś jako zamaskowana superbohaterka* i że *nie ma problemu, którego nie mogę rozwiązać ani niczego czego nie mogę odnaleźć*, co przez dekady czyniła z wielkim powodzeniem aż w kilkunastu seriach komiksowych Wydawnictwa DC związanych z postacią Mrocznego Rycerza. Jej postać bibliotekarki uważana jest przez wielu jako przykład cennej i wartościowej bibliotekarskiej kariery⁶.

Powyższe przykłady wybrane do analizy, to tylko niektóre spośród wielu, w których da się wyodrębnić motyw zawodu bibliotekarza w Stanach Zjednoczonych. Bibliotekarz to zawód jak każdy inny i nie ma sensu ani potrzeby kreowania propagandy o jego wyjątkowości, a do walki z jego negatywnym obrazem należy podejść spokojnie. Aby to robić najskuteczniej, należy promować wizerunek bibliotekarza, nie tylko uśmiechniętego, kompetentnego, ale przede wszystkim niezbędnego⁷.

Przedstawiony powyżej przegląd literatury pozwala stwierdzić, że we współczesnych historiach komiksowych coraz częściej przebijają się pozytywne przykłady walki ze stereotypami zawodu bibliotekarza. Oczywiście są również wątki negatywne, jednak ich istnienie powinno nas tylko mobilizować do dalszej i efektywnej pracy nad poprawą naszego wizerunku.

Bibliografia:

1. A Little Knowledge, Showcase 94, 1994, nr 12.
2. ARANT, W., BENEFIEL, C., *The Image and Role of the Librarian*, Haworth Press: New York, 2002, s. 77–80.
3. Archie and His Friends Help Raise Literacy Awareness in Mississippi, Archie Comics, 1994.
4. Batman: A Word to the Wise, DC Comics 1992.

---

⁶ WRANT, W., BENEFIEL, C., *The Image and Role of the Librarian*, Haworth Press: New York, 2002, s. 77–80.

⁷ MARCINKOWSKI, P. Bibliotekarz: stereotyp czy wizerunek? [on-line]. [Dostęp 05.03.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://bur.univ.rzeszow.pl/relacja/ref/marcinkowski.pdf>, s. 104.

5. BENTON, M., Science-Fiction Comics: The Illustrated History, Taylor Publishing Company: Dallas, 1992.
6. Cadillacs and Dinosaurs Vol. 1, Kitchen Sink Press, 1990.
7. Comic Vine [on-line]. [Dostęp 05.03.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.comicvine.com/>
8. DELIMAT, A. Wizerunek bibliotekarza w wybranych współczesnych utworach literackich. 4. Podkarpackie Studia Biblioteczne 2012, nr 1. Dostępny w Word Wide Web: <http://psb.univ.rzeszow.pl/wizerunek-bibliotekarza-w-wybranych-wspolczesnych-utworach-literackich>
9. EISNER, W. Mortal Combat. Invisible People Vol. 3, Kitchen Sink: Princeton, 1992.
10. 1Fables, 2002-, nr 1-.
11. HALL, A. Behind the Bun, or, Batgirl was a Librarian. Canadian Library Association Journal, 1992, Vol. 49, nr 5, s. 345-347.
12. Harvest of a Quiet Eye, Doom 2099 1994, nr 13.
13. HIGHSMITH, D., The long, strange trip of Barbara Gordon: images of librarians in comic books, The Reference Librarian, 2002, Vol. 78, s. 61-83, DOI: 10.1300/J120v37n78_05
14. Jack of Fables 2008-2011, nr 1-50.
15. KOWALSKA, B., KOTLAREK, D. Bibliotekarz a stereotypy. Biuletyn EBIB [on-line]. 2006, nr 10 (80) [Dostęp 05.03 .2012]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ebib.info/2006/80/a.php?kowalska_kotlarek
16. Librarians in Comics: Sources [on-line]. [Dostęp 14.03.2013]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ibiblio.org/librariesfaq/combks/combks.htm>
17. Library of Souls, Detective Comics 1992, nr 643.
18. MARCINKOWSKI, P. Bibliotekarz: stereotyp czy wizerunek? [on-line]. [Dostęp 05.03.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://bur.univ.rzeszow.pl/relacja/ref/marcinkowski.pdf>
19. Marvel Comics Presents 1992, nr 61.
20. Reprise, Justice League of America 1980, nr 182.
21. Rex Libris 2005-2008, nr 1-13.
22. Slaughter on 10th Avenue, Marvel Team-up 1979, nr 83.
23. The Appendix to the Handbook of the Marvel Universe [on-line]. [Dostęp 10.03.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.marvunapp.com/Appendix/>
24. The Girl Who Didn't Believe in Superman, Superman 1955, nr 96.
25. The Deaming 1996-2001, nr 1-60.
26. The Sandman 1989-1996, nr 1-75.
27. Who Is Invading Central City? Adventure Comics 1979, nr 465.
28. Who Stole the Gift from Nowhere? Batman 1972, nr 245.

Garbacz, M. Historia Obraz biblioteki i bibliotekarzy w komiksie amerykańskim. W: Biuletyn EBIB [online] 2013, nr 5 (141), Komiksy w bibliotekach [Dostęp: 30.07.2013] Dostępny w World Wide Web: http://www.ebib.pl/images/stories/numery/141/141_garbacz.pdf. ISSN 1507-7187.